

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-útca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:	20 cor.
pe un an	20 cor.
pe 1/2 an	10 .
pe 1/4 an	5 .
pe 1 lună	2 .
Nr. de Duminecă pe an	
4 coroane.	

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

Opinia publică.

Ziarele noastre, în lipsa altor preocupări mai ideale, au discutat cu predilecție chestiuni privitoare la persoane. Simpatii și antipatiile față de singuraticii bărbați ce joacă vre-un rol, fie că de bagatel, în viața noastră publică, se dău mereu la iveală. Caracterul, judecata și faptele fiecăruia sunt cumpărături mereu. Si cum firea noastră a tuturor e mai mult certărea decât pacifică, în focul discuțiilor și a hărțuierilor nu arureori se spun vorbe exagerate și se aduc sentimente pripite.

Un lucru bun, ce nu se poate tagădui, e insușii în porneirea aceasta. Judecătorul nepartizan, barbatul calm și desinteresat, poate să-și stabilească fondul adevărat. Mintea normală vede ce e rău și bunul simț își șoptește cine e pe cale greșită.

Cu alte cuvinte, din polemicile personale, ori căt ar fi de înverșunate, va resulta un bine. Opinia publică nu poate decât să căștige.

Se întâmplă însă ceva ciudat de tot în opinia noastră publică. Deși de ani de zile hărțuierile între noi se tîn lanț, deși viața și trecutul tuturor fruntașilor nostri e așa zicând o carte deschisă, căci fiecare filă din acea carte a fost citită și recitată, totuș în opinia publică nu se observă nici o siguranță, nici o convingere firmă în privința unora sau a altora dintre acești fruntași. Din contra, observăm o continuă sovâială, o balansare în dreapta și în stânga, apoi aprecieri greșite și o completă deorientare.

Despre una și aceeași persoană se vorbește și rău și bine în același timp. Unii îl zic martir, alții îl găsesc un neispravit, un trădator; unii îl fac apologie, alții îl huiduesc. Nu e bizar aceasta? Pentru D-zeu! Sa

nu fie nimănii, nimeni între noi, care să merite o incredere generală, o situație necontestată de conducător al neamului?

Evident, aceasta e o dovadă tristă pentru toate acele capete, cari împreună alcătuiesc opinia publică. Când lumea cu nici un chip nu vrea să cedă la invocarea asupra unor lucruri normale, nu mai poate crede altă, decât că-i lipsește să aibă puterea normală de judecătă, sau îl lipsește bunul simț. În tot casul e la mijloc vre-un fenomen patologic.

Sa luăm de pildă și casul recentei alegerii de Episcop. Nu vom vorbi de dragălașele grațiosități cu care ne-au tratat presa budapesteană fără deosebire de colorit politic; ertăm și pe confrății din București, pentru că o crima oribilă din strada cutare prezintă mai mult interes decât o alegere de episcop român. Nu, nu ne mirăm că toți aceștia au dovedit o fenomenală lipsă de orientare atât în ceea ce privește persoanele, în jurul cărora se pornise sgomotul că și situația socială și bisericășă de aici. Dar ne adresăm vouă, iubiți confrății din Sibiu și Brașov, vouă că aveți datoria de-a căuta și săpui adevărul pentru neam și lege.

Cum de nu s'a găsit nimeni între voi că să mănuie mai cu demnitate căntarul, când a venit vorba de-a da Cesarului ce e a Cesarului? Cum nu și-a luat nimeni osteneala de-a studia cu mintea luminată (că nu ne înțelegem că posedem aceasta!) stările din trecut și cele de față din diecesa asupra căreia văță napadit? Cum n'a venit nimeni să cerceteze durerile și dorințele generale, — dorințe pe care voi trebue să le respectăți, căci sunt ale poporului!

Dar nu! Voi nu văță împlinită datoria de slujitorii ai opiniei publice române. Si întăiasădata, decând există

presa românească, am văzut corul gazetarilor români cântând concertul ovreiesc. E tristă priveliștea ce ne-o oferîți, pagânii, uniti și pravoslavnici în completă armonie.

Dar tristul convoiu a trecut înainte. Alesul nostru a exmatat în urma lor cavintele Psalmistului: *Grăd-ăț în potriva mea cu limbă vicleană și cu cu-vinte de uriciune măță incunjurat, dar văță luptat cu mine în zadar...*

Nouă însă ne-a rămas în saflet durerea amără de-a ști că presa noastră a ajuns la un grad de uitare a misiunii sale.

Încătă priveliște opinia publică, care într'un mod atât de nedemn a fost falsificată, credem că ne va fi ușor să o restabilim și echilibram, îndată ce va fi sosit momentul a o face întru-cât ar mai fi necesar.

Congresul din Carlovăț. Din Carlovăț se anunță: *In ședința de Joi a congresului s'a adeverit, că în O.-Pazua s'au votat la două urne, prin urmare în loc de doi, s'au ales patru deputați și anume: protopopii Sandici și Ieremici și protopit Petrovici și Borok. Nemicind congresul la început mandatul acestora doi din urmă, până ce congresul nu va decide asupra verificării acestor mandate, aleșii nu vor lua parte la ședințe. Punctul principal al ordinei de zi a fost raportul comisiunii financiare despre societatile fonduri și fundațiunilor. Deocamdată au hotărât tipărirea acestor societăți și distribuirea lor între deputați.*

Beles János — se apără.

Sub titlul „Atac în contra lui Beles János” „Aradi Közlöny” dela 5 Iulie scrie:

Ziarul român din Arad atacă azi în articol de fond pe oamenii din partidul

Haasen și dintre aceștia în primul rînd pe Beles János, notar public reg. Il împuță lui Beles János că respânدهște stirea, cum Vasile Mangra ar fi fost ales cu banii, că episcopul Goldiș l-a acuzat pe Metianu că se poate mitui, că sub acest titlu a pus la buzunar 5000 fl., pe base de acte false bănuiește liberalismul lui Beles și alte asemenea acuzații”....

Numitul ziar publică apoi o scriere a d-lui Beles János. Intr-însă spune că e calomniat și că îndată va fi pornit proces.

Tagăduște apoi că ar fi acuzat în fața regretatului Episcop Goldiș pe I. P. S. Sa Mitropolitul, că ar fi pus la buzunar mit de florent din banii diecesei.

Tagăduște — culmea îndrăznelei — că ar fi scris epistolă către regretatul episcop și dacă chiar va fi scris, „în mâinile unui om de al Tribunei Poporului epistola numai pe cale nepermisă a ajuns“.

Despre ceealaltă, iarăși discută nu cuprinsul ei, ci că nu era destinată publicației...

Încoară declară că atacurile noastre, ale „unei asociații de interese“ nu-i vor clăti din drumul apărărilor bisericei sale (?). Amestecă și pe magistrul Gall, pe care tot noi l-am fi denunțat...

Termină zicând că plăsimuim stiri, nu păstrăm discreția epistolă.

Toate aserțiunile d-lui Beles János sunt neadeveruri.

Hata ce zice acest venerabil domn:

„Utálattal utasitom vissza azon alattomos rágalmakat, mintha én Ö Excellenciáját, Metianu János metropolitát megboldogult Goldiș püspök előtt avval vágoltam volna, hogy vesztegetési célok címével ezreket rakott volna az egyházmegye pénzéből zsebre“.

PETRU CAZACUL.DE
IOSIF POPESCU.

II.

Conjurații.
(Urmare).

— Așa este, frați și prieteni, zicea el, ear vocea lui se înduioșă, grea urgiă a ajuns pe bieata noastră Moldova. Pămîntul, care era odată călcat de marii nostri strămoși, moșia, care poartă la fiecare pas urme de mărire părinților nostri, este acum în prada unui tiran fără nume. Familiile noastre străvechi pier de urgia unui stăpân fără suflet și fără inimă. Fetele noastre sunt răpite din brațele mamelor lor, onoarea caselor călcată în picioare, țeara stoarsă de lipitorile lui vodă, poporul redus la sapă de lemn. Dreptatea a părăsit câmpurile noastre. Vodă face judecata singur după plac. Cine nu-i place este vinovat și cade pradă furiei lui nebune. În sfârșit, de când există frumoasa noastră țeară, asemenea plagă nu a lovit-o. Ce am ajuns să fim? Ocara Turcilor și a veneticilor, jucăria unui stăpân, care nici măcar nu e viță de domn. Până când vom suferi aceasta rușine? Până când vom sta cu mâinile în sin? Spuneți, mai merită să domnească o hidră însetată de sânge, mai merită să domnească un tigru sălbatic, un tiran desfrâ-

nat? Spuneți voi că simții săngele moldovenesc curgând în vinele voastre, mai merită să stea cumplitul Aron pe un tron glorios?

— Nu, nu, jos cu el! Jos cu tiranul. Să pleără!, strigă multimea înfurieată ridicându-se în picioare și întinzând brațele înainte ca pentru jurămînt.

— Eram convins de judecata voastră, continuă oratorul. Știam, că iubirea voastră de țeară va răspunde la apelul meu. De aceea v'aim chișmat.

— Încă nu sunt două ani de când, după retragerea bunului Petru-Vodă, a cumpărat Aron tronul dela Turci. A cumpărat tronul! Ce ocară! Unde sunt timpurile, în care boerii își alegeau prinț din săngele Mușoteștilor? ¹⁾ Va! acea epocă glorioasă se stinse cu Stefan fiul lui Petru Rareș. Singur Alexandru III Lăpușneanu, stolnicul lui Stefan, căpătă o domniță legitimă cu învoieira celor mai înțelepți și tăriti, și luând în căsătorie pe Roxandra, fiica lui Petru Rareș săcă ca vechia viață să se perpetue în linia fermească. De două ori su el depărtat dela tron prin niște veneticii care sosiau cu puteri străine, și de două ori Moldova îl rechiama. El încă puse basa unei dinastii; dar se pare că cerul își întorsese fața dela noi, căci ea se stinse cu fiul său Bogdan. Fiul cel mai tiner al lui Lăpușneanu dispără

Nota ¹⁾. Costea Mușat (1373-1374) este întemeitorul celebrei dinastii a Mușoteștilor, care a dat Moldovei domnișii cel mai mari, ca Alexandru cel-Bun, Stefan cel-Mare și Petru Rareș.

fără urmă, și prin această nenorocire tronul Moldovei căzu, mai mult prin banii decât prin alegeri, în mâinile unor veneti și fără nume a căror domniță urmă repede una după alta. Numai Petru, fiul lui Mircea din Muntenia, știa să vindece încătăvara ranele acestei țări, dar el încă se duse curând, ear în locul lui venit cumplitul Aron.

— Eată unde am ajuns!

— Voi ată înțeles, că așa nu mai e de traie; ată înțeles, că moșia cere ajutorul vostru, și ată venit. Ca un singur om ată condamnat tirania. Aron trebuie să cadă; vocile voastre, care sunt expresiunea voinței poporului, o spun cu un strigăt puternic. Am zis!«

— Să cadă, să cadă! strigă ear conjurații ca un singur om.

Atunci se sculă un conjurat din bănci și săcu semn cu mâna, că voește să vorbească. Toți tăcură.

— Fraților, zise el cu o voce mai slabă, care trăda pe un om mai înaintat în vîrstă. Toți suntem învoiți ca tiranul să piară! Toți suntem într'un cuget și într'o simțire, ceea-ce probează că Moldova tot mai are inimi curate și însuflare de iubirea ei. Îmi place să constată aceasta, și nu mă îndoesc, că în momentul acțiunii asemenei sentimente ne vor conduce. Dar nu trebuie să ne ascundem, că abia acum încep greutățile, acum se nasc întrebările cele mai incurcate. Vrem să detronăm pe vodă; dar cum? Voi-va sultanul să incuițeze cererile noastre? Moldova este stricată, desfrână prin acest sir de

Față de această negațiune temerară a lui Beles János aducem la cunoștință, că în ziarul regretatului Episcop Iosif Goldiș se află următorul pasaj:

5/17 Septembrie 1899.

„Spuse I. Beles, că Metianu dela M. Csanad a luat 3000 fl. sub titlul a informa (corumpe) juzii dela Curie spre a se învoia la cumpărarea pământului dela erariu.

„Tot asemenea a scos din cassa consistorială 2000 fl. spre asemenea scop”.

Ziarul de sub întrebare al regrettatului Episcop Iosif Goldiș îl poate vedea ori și cine.

Noi înțelegem, că dl Beles János acum se rușinează de insinuarea murdară, ce a făcut la episcopul Goldiș în contra Metropolitului Metianu. Cu totă rușinea lui însă, publicul sigur va crede mai mult scriselor cu mâna proprie a episcopului Goldiș, decât neașteptanii temerare a lui Beles János.

Si așa rămâne dovedit, că acest Beles János este insinuator de specie foarte curioasă. Evident, cine cu minciuni temerare a cucerit să tragă în noroi cinstea unui Mitropolit și a juzilor dela Curie, acela tot cu minciuni temerare a umblat să manjască și cinstea lui Vasilie Mangra și a amicilor săi.

Încă pentru scrisorile publicate de noi, — și ajunsse în mâinile noastre pe cale permisă de lege și de cinstea omenească. — declarăm că originalele acestor epistole se află în mână noastră și la pertractarea judecătoarească experții vor constata autenticitatea lor. Beles János își va recunoaște scrisoarea.

De cea dintâi i-e rușine și acum. Despre a doua zice însă, că nu se poate exceptiona conținutul ei (tartalma nem kifogásolható).

Așa? Nu se poate exceptiona minciuna infamă, că părintele Mangra chiar înainte de alegere ar fi dat guvernului „carta bianca“? Nu se poate exceptiona atentatul neomenesc, ca prin minciuni de acestea să seducă la votare conștiința alegătorilor?

Ei, ei, curioasă concepție despre onestitate mai are acest domn Beles János, când afirmă, că nu se poate exceptiona faptul, când unul om cinsti îl insinueză o murdară infamie.

domnitorii lași și teritoriul sără pic de onoare în sufletul lor și sără curagiu în vinele lor. Nu putem dar conta pe o armată puternică, care să reziste unui atac din partea Turcilor. — Să ne adresăm la vecini? Lor puțin le pasă de neacurzurile noastre, și așa ceva ar cere timp mult, ar duce sfără în țeară și ne-ar espune a fi descoperiți de vodă. — Dar să punem casul, că adreșându-ne la Poartă cu o plânsoare, vodă ar fi rechemat la Constantinopol; pe cine am așeza în locu-i Un altul va cumpăra tronul, ear noi vom cădea dintr-o beleă într-o altă poate mai grea. A îi dacă fiul lui Lăpușneanu ar mai trăi; săngele de domn și de Moldovean, săngele mamei sale Rocsandra, care-l iubia atâtă, ne-ar răspunde de sentimentele lui. Poate biata noastră moșie ar mai vedé zile bune. Dar unde este el? S'a pierdut poate printre Cazaci, sau prin noroiul Constantinopoliei. Nimeni nu va fi în stare să ne dea o deslușire.

„Iertați-mă, fraților“, zise el, când văzu ce descuragiare cuprinsese pe ascultătorii săi, „îertați-mă, că vă arăt greutățile întreprinderei noastre. Trebuie însă să cunoaștem piedecile, pentru că să le putem delătura. Am zis.“

Câteva minute domni tăcere printre cei adunați. Nimeni nu cutează să ia cuvântul, fiindcă nimeni nu știa ce să propună.

In sfîrșit se sculă unul din cei doi, cari ședea lângă președintele. Un minut stătu cu capul plecat, apoi începu să vorbească astfel.

„Îți mulțumim dl Beles János, că ai negat adevărul. Hați la larg — te așteptăm! —

TERORISAREA...

In potopul de articole ce s-au scris împotriva noastră cu ocazia alegerii de episcop acusarea cea mai des repetată a fost că — terorisam!... Terorisam noi, cari avem să ducem lupta împotriva tuturora, ear necheteții din presa maghiară apără cu dragoste și sinceritate autonomia noastră bisericăescă!

Intreaga noastră grupare a fost presintată ca și când ar fi compusă numai din anarchiști, ear blâzni, buni, cuminți și desinteresați a fost presintată numai cel al căror cap am arătat chiar eri ce monstruoase scrisori a produs și cum știa în același timp să joace și pe guvernamentalul de baștină și pe naționalistul fără prihană! In publicul românesc s'a făcut însă lumină. Fie-care Român cu inima la loc va ști spune cine a luptat cu cinste: noi, cari deși aveam arsenal de arme — și l'avem și azi — încontra multora din adversarii cari ne ponegereau în presa maghiară, ori ei, cari crezând că vor nimici pe vre-unul dintre noi, n'au crățat ci au denunțat până și Seminarul...

Intre noi tonul l'au dat un Oncu, un Veliciu, un Suciu, între ei alții și omega este francmasonul care după ce a stat la pânde „dimpreună cu Ciocanu“, a legat tovarășie cu „Aradi Kozlöny“ și „B. Napló“ ca să ne mantue de cel rêu!

Si ce n'am putea să scriem despre terorisarea lor pentru a ne rupe voturi, influențând cu aducerea în joc a unor persoane sus puse și cu anume legături oficiale. Dar noi am tăcut. Noi n'am făcut apel la istorul puterii noastre, la popor, să se ridice el și să terorisze pe cel-ce în chip ilicit vor să determine o alegere în care numai convingerile și interesul suprem bisericesc trebuie să cumpănească.

Am tăcut și după alegere, dar ei nu s'au astămpărat. Au căutat să terorisze până și Sinodul Episcopesc, scoțând vestea, ba în urmă dând drept faptul implinit că alesul Sinodului n'a fost confirmat.

Si noi ear ne-am mărginit să înregistram faptul confirmării și n'am

stat la ceartă. Nu ne-am oprit asupra faptului că ziarul sibian, căruia naționalismul îi este o profesie ca orice meșteșug pe lume, despre confirmare abea amintește, cumintele din Brașov a arătat atâtă pricepere, în cît în Sinodul episcopesc i-a pus și pe archimandriți, după cum citise în presa maghiară... Nu, ci am trecut nainte, sperând că în cele din urmă îi va veni vremea și dreptul judecății.

Gruparea de interese din Arad nu se astămpără însă. „Plasarea“ de articole împotriva întăriri alesului bisericăesc ort. romane continuă și adveritate mișeliș se țes pentru a preocupa cercurile superioare, ba chiar să le teroriseze... Cel, care pentru a fi numit notar public se plângă de terroarea — jidănilor, solicită acum această teroare împotriva alesului Sinodului... Nu se mulțumește că guvernul l'a pus în pâne, ci furios că la comitat „ultraișii“ au respins candidatura ginerelui său, acum ar vrea să ajungă mare elector bisericesc... El, francmasonul!

Not pace am voit, sinceră pace și ei nu știu ce să mai inventeze și ce comploturi murdare să facă pentru a ponegri pe alesul nostru. El vor apătulbure, să poată pescui...

A sosit însă ziua răfuieișii. Ori se astămpără, ori o pățesc. Noi nu trebuie să închiriem pe nimeni pentru a-i compromite. Ne e destul să arătăm fapte și acte. Si când ne vom porni, dl Beles János, fie măngăiat, i-am mai lungi — dosarul, ar mai primi — camarați, căci n'a fost singurul care în acești ani din urmă în Diecesă s'a dovedit perfect Cameleon.

Am terminat articolul nostru dela 5/17 Iunie zicând:

„Cât privește acum asociațiunea de interese și de răsbunare din Arad, asociațiune în capul căreia stă un om fără Dumnezeu, o facem atentă că un pas de mat continuă cu intrigile împotriva alesului bisericăesc, seful își va frângă gâtul. Va fi demascat chiar acolo, unde speră să ne facă greutăți mari și unde se credea mai cu trecere și mai tare. Sapienti sat!“

Domnia lor nu s'au astămpărat însă. Sperăm că desvălirea de eri a capului lor îi va domoli și nu ne vor sili să mai revenim și să arătăm ce fel de oameni alimentează

goana nu contra lui Vasilie Mangra numai, dar goana în contra votului Sinodului Eparchial și Episcopesc.

Reînoirea triplei-alianțe.

Așa numita tripla-alianță a puterilor: Germania, Italia și Austro-Ungaria s'au reînăoit eărăși pe un period de 10 ani.

Tratatul a fost iscălit în Berlin — după cum am anunțat și noi — nemodificat și astfel pacea Europeană este contemplată încă pe 10 ani înainte.

Căci alianța aceasta înțeță, necondiționat pentru altă menire nu a fos creată, decât ca să servească pacea. Si acestel menirel a și corespuns în trecut, chiar între impregiurări destul de grele cari amintințau această pace.

Situatia actuală este cu totul alta decât aceea dela 1883 când s'a încheiat pentru prima oară tripla-alianță. Atunci lucrurile erau critice și o conflagrație europeană părea inevitabilă. În Franță era încă destul de proaspăt dorul revangului ear între Austro-Ungaria și Rusia erau neînțelegeri destul de pronunțate cu privire la politica balcanică.

Dupla-alianță nu era încă încheiată; prin urmare nu se stabilise încă echilibrul de astăzi între cele două mari grupuri de Puteri.

Acum tripla alianță nu mai are înțelesul pe care l-a avut atunci.

Tripla alianță a pierdut ori-ce însemnatate ostilă, chiar dacă ar fi avut cândva și veleitățile de acestea. Ea rămâne și pe mai departe în serviciul păcii și în aceasta direcție ne și putem explica situația lansată, că textul tratatului a rămas nemodificat.

Dar dacă așa se prezintă tripla-alianță în raportul celor trei puteri față de celelalte puteri străine, nu tot așa rămâne în raportul față de ele însă; reînoirea triplei-alianțe nu înălță difficultățile mari ce există între puterile aliate însă.

Una din acele dificultăți este conflictul economic ce s'a ivit între ambele părți ale Monarhiei noastre.

Acest conflict poate fi definitiv se va aplana nealterând statuțul de astăzi, — speranța aceasta a prins mai ales acum, în urma intervenției coroanei, — totuși pe căt și, sunt la mijloc greutății foarte mari cari foarte ușor pot duce la un răsboiu valabil și economic între ambele părți ale monarhiei.

Aceasta cetire evident are însemnatatea nu numai din punctul de vedere al poli-

— Este adevărat, amicii, că piedecile de înfruntat sunt foarte serioase, dar crede că unor oameni uniți cum suntem noi, și sără frică de trădare, întreprinderea ne va reuși. Eată ce propun eu. Mai întâi să se facă o plânsore către Sultan, subscrisă de boerii de frunte, și în care să arătăm cruzimile lui vodă și reaua lui administrare. Uniți dintre cel-ce se află în jurul Sultanului se vor cumpăra cu bani, alții cu promisiuni. Până va veni răspunsul dela Poartă, noi vom aduna o oaste mică, dar aleasă, care să țină pe vodă în frâu. Pe legești nu putem conta, căci ei sunt lacomii de bani și vînzători, și cu vodă, căt timp îi lasă să facă ce vor. Trebuie ca mica noastră trupă să fiă compusă din Moldoveni curați și voinici din munți, ale căror suflete au rămas încă neatinse de corupție. Căt despre noui domni, fiindcă nu se poate alții, îi vom numi prin alegere săcătu de boerii țărăi, și pe urmă îi vom propune Portii, care-l va recunoaște desigur, dacă vom și câștiga, pe sfetnicii Sultanului. Am trăit la Constantinopol, și știu căt de ușor se poate face acolo ori-ce cu bani. Am zis..

O mișcare de ușurare vădită se observă printre ascultători. Mulți veniți de strânsoră cu căldură mâna oratorului, care le mulțămă cu modestie. O întrevorbire generală se născu; se părea că lucrul e terminat. Atunci se ridică președintele. Toți tăcură și șezură.

— „S'ar părea, că suntem gata“, zice el. •In realitate însă mai rămasă un punct de la-

murit. De unde vom lua acea armată mică, dar aleasă? Ea trebuie procurată curând; ori-ce minut poate să ne piardă, căci vodă e prepuditor și are iscoade bune. Trebuie să o căpătam fără a face sgomot: trebuie să fie o armată discretă, închinată nouă cu trup și cu suflet. Care dintr- cei de față poate răspunde de oamenii săi?..

Tăcere generală domni în sală. Nimănii nu răspunse, nimeni nu săcă vre-o propunere. Toți se temeau de a promite ceea-ce nu poate fi înțeleasă. Situația era foarte încurcată. Descuragiarea devinea earăși simțită. Trebuie să facă cineva ideea despre corupționea generală, care se strecurase pe timpul acesta în Moldova dela cei de sus până la cei de jos, pentru a-și explica necitezarea acestor oameni gata a-și jertfi viața pentru țară. Președintele își preumbă căutătură în toate părțile sale. Înzadar! Toate frunțile erau plecate.

— „Mai întreb odată“, zise el, „cine ne va da o armată?“

— „Eu..“ răspunse de-odată o voce, ear o fantasmă, care părea căzută din tavanul înțunecat al sălii. se oprí în mijlocul adunării.

Toți se sculară în picioare, toate privirile se îndreaptă asupra acelui punct, unde sta Petru cu brațele încrucisate pe piept, cu fruntea ridicată cu mândrie, cu ochii strălucitori de îndrăzneală și siguranță. Era o scenă patrunzătoare.

(Va urma).

ticel interne ci și din acel al politicei externe a monarhiei dualiste.

Ruperea compromisului Austro-Ungar ar punere monarchia Austro-Ungară într-o poziție falsă față cu Germania și Italia și astfel ar compromite bazele triplei-alianțe.

„Putrejune“.

Acesta e titlul sub care dl Bartho Miklós în „Magyarország“ de el, publică un al doilea articol în care zgârvește tot atât de plastic moravurile publice din Ungaria. Ieoana ce n-o prezintă dl Bartho, e desăvârșită. Ne arată un comitat, comitatul Sătmărulei, în care trei părți dintre funcționari stau sub procese de disciplină ceea mai slabă acusă ce li-se aduce fiind: neglijență; incolo abusuri de oficiu, falsuri, malversații de bani publici, defraudări, și hoțit în toate variațiunile.

Dar să-l lăsăm pe dl Bartho, căci vorba D-Sale: decât toate vorbele mai eloquent vorbește faptul:

Administratia comitatului Sătmăr zace înaintea mea. Unde odinioară Kölcsy Ferencz conducea mână în mână cu contele Károlyi György, acoio acum în mocirla disciplinarelor se înecă moralul public. Cât de mare e lacul Ecsed? 60.000 de jughere. Dar câmpia Majtény? Si aceea poate fi mare. Dar cea mai mare e mocirla aceasta disciplinară.

Unde e Kafka?

Din raportul de jumătate an a vice-comitelui văd, că starea sanității a comitatului, „imbucurătoare tocmai nu se poate numi“. O prea cred. Din 40 mil de morți, 1935 au murit fără îngrijire medicală. Dar farmaciile firește sunt în ordine și buentrile spirituale „neexceptionabile“.

Se poate însă închipui, la ce examen minuțios pot fi supuse crășmele într-un astfel de comitat, în care cu deosebire pentru „neglijență în oficiu“ sunt puse în curgere 178 de disciplinare.

De altfel „în ce privește moralul public nu s-a ivit nimic semnificativ“ — zice vice-comitele. — Uită-vă! Acele 178 de disciplinare pentru dl vice-comite nu sunt semnificative. De altfel ar și fi o nebunie să le i-a în seamă, când și în contra lui sunt porneite 9 procese disciplinare.

Raportul vice-comitelui fără vre-o altă observare, zice „casurile de emigrare, s-au sporit mai ales în rândurile economilor“. Causă — nu n-o spune. De ce n-ai și spune? Căci doar acolo, unde, pentru desordine, neglijență, lene, abuz, malversații de bani publici, neregularități, fraude, falsificări, delictă oficioase, și administrație destrăbălată se intentează 178 de disciplinare, decât ori-ce frasă mai eloquent vorbește faptul“.

Despre increderea ce o putem avea în viitorul instituțional matriculeler de stat, ne dă frumoase speranțe comitatul Sătmărulei. Judecătoria reg. numai în anul trecut au corectat mai mult de 400 de înregistrări eronate în matricule. Ear aceste înregistrări greșite, numai din întempiare s-au gasit, nefind judecătoria regească oficiu supraveghetor de matriculă. Căte pot fi greșelile necorectate? — când și raportul vice-comitelui observă, că matriculantii, în mai multe cazuri au săvârșit, neregularitate, neglijență și înregistrări eronate. Într-un an s-au pedepsit cu bani 27 matriculanți ear 2 au fost trași la răspundere și pecale penală. Bravo! Dumnezeu să n-o ţie, reformă liberală! Dacă au trebuit abusuri este-le. Atâtea abusuri preții nici în 50 de ani n-ai să facă. Deși în cinste au luerat.

Aduceți lauri încoaci, să-ți incununăm pe marii reformatori.

„Delictă de usură nu s-au întâmplat“ — zice vice-comitele. De altfel observă, că „la cambiile mai multe dela banchi inter-

resele s-au urcat și la 14 procente“. Frumos. Distins economist, dl vicecomite. Usură nu este. De ce nu se lucră cu 20 procente? Căci doar' nici atunci nu ar fi acolo usură.

Pentru plantarea căilor de comunicație în lipsă de fond nu s-a făcut nici o dispoziție. Si acesta e un dat prețios. Căte disciplinare are dl vicecomite? Ce? Numai nouă? Pardon. Asta e a zecelea. Ce fond așteaptă dl vice-comite? Doar' nu vrea se angajeze grădinar din Erfurt pentru fiecare arbore de lângă drumuri. La asta nu trebuie fond domnule, ci simț de datorie, capacitate, energie și dispoziție senină. Firește, sub greutatea a nouă disciplinare, pere orice dispoziție.

Pentru neglijență în „120“ casuri s-au pornit procese disciplinare. Celelalte 58 s-au intentat pentru motive și mai grave. Proto-pretorul Szuhány poartă cu sine din sat în sat, singur el 14 procese disciplinare. Va și avea desigur multă autoritate, căci densus a atins recordul cei mai mari. Il urmează vice-comitele Dr. Nagy László cu nouă, iar proto-notarul Ilosvay cu patru disciplinare. Dar proto-pretorul Csaba încă nu s-a lăsat mai prejos de Ilosvay cu a-le lui 4 disciplinare. Demnii protopretori Koma, Böszörkényi, Dienes, Ilosvay, Jékey și Gönyei încă stau sub cercetări disciplinare. Se slătura la grupă, pretori, vice-notari, cassari, medici de cerc, notarii cercuali, juzi de sate și scriitori.

Estravaganța datelor mele crește însă deacă știm, că vre-o căteva disciplinare se trăgănează acum de vre-o 12 ani. În acest tempo incet, s-au întâmplat destule și casuri de malversație de bani publici. De găse azi zac neresolvate 7 cercetări disciplinare. 15 cause își așteaptă de 4 ani rezolvarea. Celelalte sunt 1—2—3 ani.

Timbrajii sunt de altfel 150 de oficianți în comitatul Sătmărulei. În acest comitat nefericit dispune, dirigă și poruncesc 150 astfel de indivizi, cari oficii sunt acuzați de neglijență, irregularități abusuri, fraude și hoțit.

Tot așa continuă dl Bartho încă vre-o coloană și apoi termină, știți cum?

Eată cum:

„De altfel e pornită cercetare disciplinară și în contra lui Pap Iuon, Pap Alexa, Brotan Gligor, Morika Vaszil, Boksa Iuon, Salamon Iuon, Szász Alexa, Csorlea Iuon și Dragos Nucz. Dia aceste nume de botez se poate vedea spiritul maghiar din administrația comitatului Sătmăr. Eu înzădar am căutat aceste nume în calendar. Dl vice-comite Nagy-László atât pare de preocupat de disciplinare sale proprii, că nu a avut vreme să-și facă atenții proto-pretorii și se fie singur atent, că Iuon ungurește și Iános, Grigor, Gergely și Alexa, Sándor“.

Aceasta ar fi concluzia ce o tragă dl Bartho din gravele lucruri cu cari a debitat pe 3 coloane întregi.

Adeca te înțelegem d-le Bartho, crima cea mai mare e că dl vice-comite nu a maghiarizat pe Pap Iuon, Alexa etc.

Sarac vice-comite Nagy László!

Pe lângă a d-tale 9 procese disciplinare pute-ai primi și o distincție pentru „Servicii patriotice“ dacă nu întrelasări se maghiarizezi cele 10 nume, din raportul d-tale de jumătate an. Dl Bartho pentru d-ta ar fi cerut lauri, cu cari să te incunune!

Din străinătate.

In contra împăratului Wilhelm. „Hamburger Nachrichten“, fostul organ al principelui de Bismarck, publică un articol foarte violent în contra împăratului, cu prilejul trimiterii unui regiment de busari la Crefeld în urma promisiunii împăratului Wilhelm II că tinerele fete

din acest oraș vor avea în curând datorii.

Articolul acesta a fost atribuit principelui Herbert de Bismarck, care dorea să se răsbase astfel din cauza unui mic incident petrecut de curând la Bonn. La banchetul corpului studențesc „Boroussia“, împăratul, se zice, ar fi făcut observații principelui de Bismarck, care l-a intrerupt în mai multe rânduri. În fine, Suveranul i-a intors spatele.

Se pare însă că toată această istorie e inventată și că adevăratul autor al articolelor din „Hamburger Nachrichten“ e dl Zedlitz, fostul colaborator a lui Miquel.

Constituirea lui Firmilian Știrea despre sfîntul rea Mgr. Firmilian ca mitropolit sărbesc la Ueskueb a sosit la Belgrad în momentul când Regele, Regina și ministrii asistau la un oficiu divin de comemorare a bătăliei de la Kossovo.

Regele și primul ministru Vuic și-au strâns mâna. După serviciul divin, dl Vuic s-a dus la ministrul Rusiei, dl Tcharkof, pentru a-i mulțumi de sprințul dat de Rusia pentru rezolvarea satisfăcătoare a acestei afaceri care durează de 5 ani.

Chestiunea polonă în Germania. Meetingul polon de protestare contra proiectului de colonisare, convocat pe ziua de Lună, a fost oprit de poliția din Posen, deși convocarea a fost subscrise de deputații poloni din Reichstag și din diets provincială. Împăratul Wilhelm se ocupă mult cu studierea mișcării polone și intenționează să înțină cu prilejul manevrelor celor mari din toamnă o vorbire despre politica Statului prusian față de Poloni.

La concert!

Irina, — însemnează pace. Așa-mi se pare ca mă învețase un dascal, „grecii“, pe vremea când mă luminam prin liceu.

Și se potrivește de minune!

A venit Irina de Vladai, să alunge din sufletele noastre „sgomotul armelor“ zin-găniște în lupta vieții, — cu canticul să ne spargă norii grelelor griji, a sosit: să ne deschidă cu vocea ei sferele altrei lumi decât aceea a preocupării zilnice. A venit să ne înalte în împărăția armoniei...

Pace aduce?

„Pace rescolitoare de plăceri artistice, purtătoare de înduioșare, viajnică și entuziasm, pe sburdalnice aripi... căci imaginea marilor îndulcitori ai vieții omenesti, prinse în note musicale, și din ale poporului nostru melodice plasmuri mândre cântece, neva redă artista, cu frumosul seu glas și în limba noastră dulce.“

Cu glas frumos, ce-i dat de ceriu aleșilor; cu arta, ce cucerit-a în scoalele musicale din Apus, Irina de Vladai, prima-dona dela opera română din București, — ne va canta.

Distinsa înfățișare a artistei, figura ei simpatică și sublimă arătă pe cine nu va sub juga?

Pe cei ce nu vor vedea-o cântând. Dar aceia de regret nu vor avea — pace.

Cioplea.

NOUTĂȚI.

ARAD, 4 Iulie n. 1902.

Din cauza sfintei sărbători de Lună, numărul proxim al foile noastre va apărea numai Marți la amiază.

Nouă alegere de medic cercual în Sighet. Medicul din Sighet ales săptămâna trecută a abzis de post, optând pentru alt loc unde în același timp a fost ales. Postul săptămâna următoare a devenit iarăși vacanță. Proto-pretorul Nicolae Mladin a și pus nou termen pentru alegere pe 12 luni curente. Avis medicilor nostri!

Vice-comite suspendat. Congregația comitatului Moson — după cum se depăzează — la ordinul ministrului de interne, a pus sub acuzație disciplinara pe vice-comitele Fogány József și până la terminarea

disciplinării l-a suspendat din oficiu. Administrația Ungurească în floribus!

Examenul de maturitate în Bihuș. S-a ținut în 23—28 Iunie sub presidul comisarului ministerial Dr. Bartanek directorul institutului Eotvos din Pesta. La examenul de clasă precum și la examenul scrisal de maturitate n-a căzut nici unul din 47. Din 47 admisi la examenul verbal s-au declarat maturi cu eminență 4: E. Babesu, I. Budo, I. Butean, I. Papp; cu bine 8: F. Belényesi, I. Dezső, V. Dragoș, L. Jacob, G. Juga, A. Morariu, I. Osian, R. Pașca și A. Val; cu suficient: 29; iar 5 au fost relegați căte dintr-un studiu pe 3 luni.

Înăud în considerare numărul exorbitant de 47 al maturanților rezultatul a fost uimitor de bun.

Nu pot retacea un fapt dureros când e vorba de maturitatea din Bihuș. Tristul fapt e, că din respunsurile date au fost remarcabile celea din limba maghiară, ear celea mai săcă, mai elementare și misericordioasă cari au dovedit o neorientare crasă și ignoranță a limbii și literaturii române. Dar nu-l lucra de mirat, când ne aducem aminte de-o parte, că propunerea limbii și literaturii române a fost concretă și unul individ, care numai de limba noastră nu are ideea ne pozează limba, neavând ocazia a face cunoștință cu poetii și scriitorii nostri în „Redația Alkotmány“-ul, ear de altă parte, când știm că manual de propunere a fost o carte, care în Blaj, în Brașov etc. să propună la fetițe, ear nu unor băieți maturi. Avem însă nădejdea, că dl Cupaciu va fi stăt de genitul și nu va lăsa asupra săi o sarcină sătă de grea și pentru el insuportabilă în viitor. Învețe întâi densusul apoi propună altora.

Bihuș, Iulie. Don Corfridor.

Un bărbat care și vine nevestă. Înainte cu vre-o căteva luni, în orășelul rușesc Chotin s-a stabilit un domn străin cu numele Rosenberg și legând acolo cunoștință cu o fată frumoasă, să a moartă de ea. Rosenberg, care se dădea de comersant bogat, i-a plăcut și ei fetei, care s-a căsătorit după dinsul. Înainte cu vre-o căteva săptămâni, Rosenberg a spus părinților fetei că după nuntă vor face un voiaj, de plăcere. Părechia tineră s-a și dus în voiaj, dar lungă vreme nu a mai venit niciodată de către dinsul. Părinții fetei să neliniștiră, începuseră să caute și se facă întrebări, și au aflat că Rosenberg nu era altul decât un agent pentru comerțul de fete, și nevestă Irina și-a vândut în Constantinopol. Rosenberg a fost arestat și transportat la Londra, unde va juca la tribunalul asupra sa, ear nevestă să a eliberată și dusă la părinții.

Red. respons. Ioan Russu Sirianu. Editor Aurel Popovici Barcianu.

Insetiuni și reclame.

Prin aceasta îmi permit să invita onoratul public să binevoiască a căreia

FILIALA

ce am deschis în Arad, în coiful stradalor József-főherczeg-ut și Maros-utcza (în casa Fodor și Reisinger).

Nisunța mea este de a fi în magazin tot felul de monumente și cruci; ca prin calitatea excelentă și prețuri moderate să îmi pot mulțumi clientela.

Cruci, manuscrise, tabele comemorative și despre ori-ce alte lucrări servesc bucuros cu preliminare de spese.

Atelierul meu e aranjat conform reținelor moderne, în care lucră tot specialiști bine instruiți, prin urmare poate corăspunde tuturor exigențelor.

In deposit mult material brut.

Pentru transportare punctuală și grabnică iau garanția.

801 1-1

Cu deosebită stima:

STARK VILMOS,

Arad, Szeged,

József-főherczeg-ut și Calea Kossuth Lajos. Maros-utcza sarkán.

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(NAGYSZEBENI FÖLDHITELINTÉZET.)

Pe lângă condițiunile cele mai avantajoase dăm împrumuturi ipotecare

cu amortisare pe $30 \frac{1}{2}$, 38 și $40 \frac{1}{2}$ ani în rate de jumătate de an, în cari se cuprinde plătirea atât a cametei, cât și a capitalului.

Imprumuturile se plătesc cu bani gata în valoarea nominală a scrisurilor ipotecare.

Arangarea împrumuturilor o efectuează încredințatul nostru

Szücs F. Vilmos în Arad

care poate da totodată toate deslușirile.

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(Nagyszébeni Földhitelintézet.)

Provocându-mă la anunțul de sus, rog onor. public doritor de împrumuturi ipotecare, ca și până acum și de-acum să se adreseze cu încredere la mine cu afacerile sale; principiul meu a fost și rămâne acelaș, ca să prezez publicul în totdeauna un serviciu solid.

Spesele de întabulare la dorința le anticipez; onorariul meu urmează ulterior.

Cu stimă:

Szücs F. Vilmos

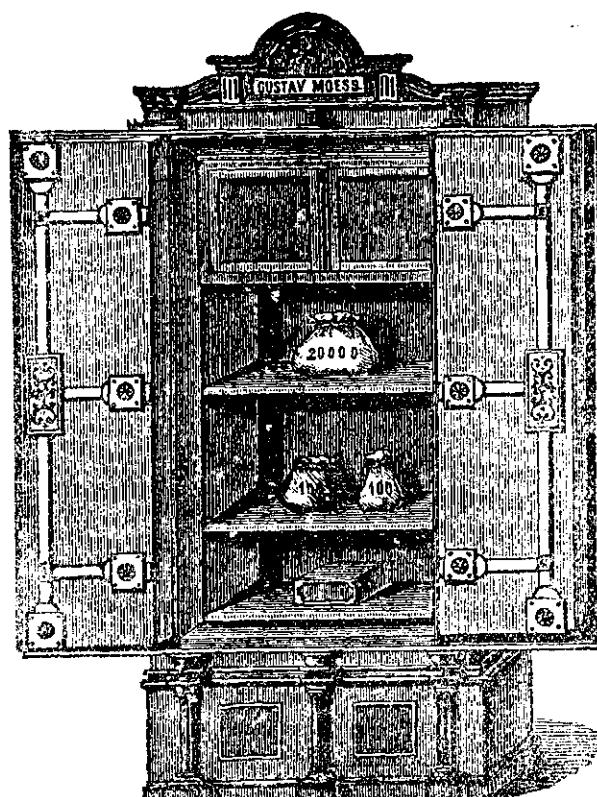
institut de credit pe imobile și pământuri

în Arad, Piața Boros Béni nr. 22 (Casa Spielmann)

(Etajul I.)

784 - 9

Fabrică de Casse.

Subscrисul îmă ian voie a face atent p. t. publicul, că în atelierul meu se construiesc

Casse de fer

obișnuite, din cel mai solid material, sigure contra focului și spargerei.

Casse-Panczer

pentru bănci, construite din cel mai veritabil ofel.

Oră ce spargere e absolut imposibilă fie cu oră ce instrument anume mășteșugat pentru scopul acesta.

Garantez pe deplin că în termen de 24 ore aceste Casse nu se vor putea găuri.

Rog deci On. public, care are trebuință de Casse de fer, să mă onoreze cu încrederea și cu comandele sale, asigurându-l că va fi deplin satisfăcut.

— Pentru biserici și comune liferez Casse pe lângă solvire în rate după învoială. —

Instalare de lumină Atycelen.

— Lista prețurilor gratuit și franc. — Corespondență în toate limbile patriei.

Cu distinsă stimă

GUSTAW MOESS,

fabrică de casse

Sibiu, strada Poplăcei-mari nr. 8.

Cel mai placut și cel mai bun preparat pentru vărsarea părului este
MELANOGENE

de coloare neagră și brunetă. — În timp de câteva minute prin acest excelent și nestricăios preparat se pot vărsă în coloare neagră sau brunetă: părul, barba și mustață. — Această coloare e permanentă și nu se poate deosebi de coloarea naturală; nu se murdărește și nu se poate spăla nicăciună cu săpun nicăciună cu apă caldă. E nestricăios și întrebuintarea e foarte simplă. Prețul preparatului e: 2 cor. 80 fileri. Preparatul, care

face părul blond, —

ori cărul păr, în câteva minute, îl dă atât de placută coloare blondă, aurie, în coloarea inuiului, cenușie sau de ori-ce coloare dorită, fără ca să atace părul. — Prețul: o sticluță 1 cor., o stică mare 2 coroane.

— Poftiți a fi cu atenționă la marca de patentă! —

TEA HAJDU

este un preparat probat în nenumărate cazuri pentru boale de pept și plămâni.

Se poate folosi cu cel mai bun succes în contra tusel, durerii de gât, răgușelei, în contra tusel măgărești, lagătoșești, în contra tuturor boalelor de pept; în contra imbolnăvirii de gât, laringe, plămâni, în contra respirației grele, a boalei de pept și a astmeli etc.

Prețul: 50 fileri.

698 - 24

SPIRIT CONTRA REUMEI

(spiritul »Mankós«)

se vinde în preț de 1 coroană.

S'a dovedit ca un preparat excelent în cazuri de boale de: reumatism, de sangrenă, amortirea mușchilor, dureri de nervi, de crucea spinării, de jungiuri, paralizii, amorteala de mușchi și vine, precum și pentru înviorarea pielei etc. La slăbire din cauza bătrâneței, precum și la oboselile turistilor, înainte și după ture mai lungi, și multă multă priu ungerea (frecarea) cu acest preparat (cumărat în exterior). S'a probat în cazuri nenumărate.

Gutori FÖLDES KELEMEN,

apoecă și laborator chimic

Telefon 111.

Telefon 111.

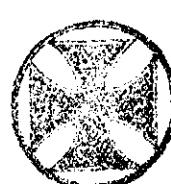
în ARAD.

în ARAD.

Cruce după electro-magnetică

vindecă și inviorază sub garanție.

Aparatul acesta, vindecă și folosește contra durerilor de cap, urechi și dinți, migrene, neuralgie, impedimente circulației sângelui, anemie, amețeli țintuirei de ureche, bătaie de înimă, sgârciuri de înimă, asma, auzul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceala la mâni și picioare, reuma podagră, ischias, uclul în pat, influență, în somnia epilepsia circulația nerăgu-

lată a săngelui și multor altor boale cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. Însusirea acestui aparat este că vindecă cu numai un timp în timp ei încreză constant în corpul omenește beneficiul curent, când pe deosebit vindecă cu succes boalele afecțiilor, eară pe de altă parte e cel mai bun scut contra imbolnăvirilor.

Deosebită atenționă e a se da împrejuritrii că acest aparat vindecă boale vechi de 15 ani.

In cancelaria mea se află atestate incurse în toate părțile lumii care prețuiesc cu mulțumire invențiunile mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca își retrimit banii.

Unde ori-ce încercare să constată zădărnică, rog a proba aparatul meu. Atrag atenționea P. T. public asupra faptului că aparatul meu nu e permis să se confundă cu aparatul „Volta“ decăreces „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficial opriit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.

Deja ieftinătatea crucii mele electro-magnetică o recomandă îndeosebi.

624 - 89

Prețul aparatului mare e fl. 3, sau Cor. 6. — folosibil la morburi care nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e fl. 2, sau Cor. 4. — folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă.

Expediție din centrul și locul de vânzare pentru țara și străinătate e:

Albert Müller, Budapest, V., str. Vadász 42. K
colțul str. Kálmán.